

S.Y. Vnukov

Roma Dönemi'ne ait Bazı Nadir Sinop Amphora Tipleri

Hellenistik ve Roma Dönemleri'nde Karadeniz Bölgesi'ndeki merkezler arasında Sinop en önemli amphora üreticisiydi. Hellenistik Dönem Sinop üretimi iyi araştırılmıştır. Son bir kaç on yıldır Roma Dönemi Sinop Amphora tiplerine önem verilmektedir, ve bu arada bir kaç tane atölye bulunmuştur. Bu döneme ait bazı Sinop amphora tipleri belirlenmiştir (Tip Sin I – V [S. Vnukov] ve A-D Snp I-III [D. Kassab Tezgör]). Bununla beraber yine de bazı nadir Sinop amphora tipleri bulunmuştur. Pek çoğu İ.Ö. 1. yüzyıl ile erken İ.S. 3. yüzyıl arasına tarihlenmektedir. Bu kaplar tüm veya eksik ya da parçalar halindedir.

Roma Dönemi Sinop amphoraları iki üretim geleneğine bağlıdır. Birincisi merkez için yenidir ve İ.Ö. 1. yüzyılda Sinop'da ortaya çıkan Roma kolonisiyle bağlantılıdır. Bu kaplar, Akdeniz havzasına yayılmış Pan-Roma amphora sınıfına dahildir. Başka bir geleneğin kapları yerel Hellenistik Dönem amphoralarının gelişmesini sağlamıştır. Roma Dönemi kaplarının incelenmesindeki ana problem, Erken Roma Dönemi amphora çeşitleriyle İ.S. 3. yüzyılda Demirci'de üretilmiş amphoralar arasındaki boşluktur.

İ.Ö. 1. yüzyıl ortası ile İ.S. 1. yüzyıl ortası arasına tarihlenen nadir pseudo-Rodos amphoraları, Sinop'da üretilen ilk gelenekteki amphoraların en erken örnekleridir. Bu tipe ait tüm amphora henüz bilinmemektedir, ancak yuvarlak kulpları bu amphoranın bütünü hakkında fikir vermektedir (Resim 1.1). Diğer Pan-Roma tipine ait, tip Sin IV kapları düz dipli, dar boyunlu ve farklı ağız formuna sahiptir (Resim 1,2,3). Şu anda, İ.S. 1 ila 3. yüzyıllar arasına tarihlenen iki farklı kronolojiye sahip 20'den fazla tüm amphora bilinmektedir.

Diğer nadir amphora çeşitlenmeleri form gelişiminde Hellenistik Dönem geleneğini devam ettirmiştir. Bazı benzersiz kaplar İ.Ö. geç I. yüzyıl ile İ.S. I. yüzyıl ortasına tarihlenmektedir. İki tanesi geç Herakleia amphorasının SIIIa tipini taklit etmektedir (Resim 1,4). Bir diğeri dar boyunludur ve bölgede doğrudan bir analogisi yoktur (Resim 1,5). Sin V tipinin çok nadir kapları dar boyunlu, yivli kulplu ve topaç diplidir (Resim 1,6). Bu tipe ait tüm amphora henüz bulunmamıştır.

Yeni buluntular, yeni amphoralara ait Geç Roma Dönemi'ndeki üretimin başlangıcına tarihlenen ve Sinop'un Erken ila Geç Roma Dönemi arasındaki boşluğunu kısmen dolduran diğer örneklerin saptanmasına olanak vermiştir. Bu erken çeşitlenmeye ait sadece denizde bulunmuş iki tüm kap bilinmektedir (Resim 2,1,2) ve tam olarak tarihlenememiştir. Olasılıkla, çeşitlenmenin gelişimi İ.S. geç 2. yüzyıl ve erken 3. yüzyıla tarihlenen yeni bit tipin (Sin IV) doğmasını sağlamıştır. Bu kap, konik gövdeli, nispeten dar boyunlu, yüksek düz ağızlı, oval ya da baklava görünümünde kulplu ve konik diplidir (Resim 2.3-7). Bu amphoralara ait parçalar D. Kassab Tezgör tarafından Grup B olarak tanımlanan büyük kaplarla birlikte, İ.S. 3. yüzyıla tarihlenen eski Sebastopolis kentinin tabakalarında ele geçmiştir (Resim 2,8-10). Kendisi bu gruba ait üç çeşitleme belirlemiştir, doğru gibi gözükmemektedir; farklı bir tip olarak değerlendirilebilir. Bu kaplar en erken olanlardır ve Demirci'de üretilmiş olabilirler. En azından bu çeşitlenmelerden bir tanesi zeytinyağı içindir (Resim 2,10). Grup B'ye ait bu kaplar, form ve üretim özellikleri olarak Hellenistik geleneğin devamıdır ve Sin VI tipi kaplar gibi aynı Geç Hellenistik Dönem prototipini almışlardır Ne yazık ki bu grubun amphora formunun kronolojik gelişiminin detayları bilinmemektedir.

Böylece, meslektaşlarımız için Roma Dönemi Sinop amphoralarının bazı yeni çeşitlenmelerinin ilk tanımlaması yapılmıştır ve kapların tipolojisini ve gelişimini saptama olanağını verecektir. Roma Dönemi Sinop amphora üretiminin, üretim tiplerinin çeşitliliği dikkat çekicidir. Neticede bu, merkezdeki iki ayrı üretim geleneğinden ve Sinop amphoralarıyla farklı ürünlerin ihraç edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Resim listesi

Resim 1. İ.Ö. 1. yüzyıl – İ.S. 1. yüzyıl nadir Sinop amphoraları: 1- Pseudo-Rodos; 2,3- Tip Sin IV, çeşitlemeleri a ve b (İ.S. 3. yüzyıl); 4.5- tekil amphoralar; 6- Tip V.

Resim 2. İ.S. 2-3. yüzyıl nadir Sinop amphoraları: 1-7- Tip Sin VI (1,2 – erken çeşitlemeleri?); 8-10- Grup B Snp I-III.